

"Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 12 тамыздағы № 893 Жарлығы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы № 205 Жарлығымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Президентінің 01.03.2016 № 205 Жарлығымен.

Қ А У Л Ы Е Т Е М І Н :

"1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына (Қазақстан Республикасының ПҰАЖ-ы, 2011 ж., № 5, 49-құжат) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

жоғарыда аталған Жарлықпен бекітілген Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында:

"1. Бағдарламаның Паспорты" деген бөлімде:

бағдарламалық мақсаттарда:

бесінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

"халықтың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдарының сапалы көрсетілетін қызметтеріне қажеттілігін қанағаттандыру;"

міндеттерінде:

алтыншы абзац мынадай редакцияда жазылсын:

"2015 жылға дейін 5-6 жастағы балаларды мектепалды даярлықпен толық қамтуды қамтамасыз ету;"

жетінші абзац алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы абзацтармен толықтырылсын:

"балаларды мектепке даярлау үшін олардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың әртүрлі бағдарламаларына тең қолжетімділігін қамтамасыз ету;

республикадағы демографиялық жағдайды және халықтың білім алуға деген қажеттіліктерін ескере отырып, мектепке дейінгі ұйымдардың вариативті желісін ұлғайту;

мектепке дейінгі ұйымдардың тапшылығы проблемаларын шешу үшін қажетті қаржылық-экономикалық жағдайлар жасау;

мектепке дейінгі ұйымдарды білікті кадрлармен толық қамтамасыз етуді жүзеге асыру және олардың біліктілігін тұрақты түрде арттыру; инклюзивті білім беруді дамыту (мектепке дейінгі ұйымдарды пандустармен, кіреберістермен, көтергіштермен, лифтілермен және т.б. жаратқандыру); оқытудың жана әдістемелері мен технологияларын енгізу есебінен тәрбиелеу мен оқыту мазмұнын жаңарту;" ; нысаналы индикаторларда :

"3 жастан 6 жасқа дейінгі балалардың 100%-ы мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамтамасыз етілген;" деген алтыншы абзац мынадай редакцияда жазылсын :

"2020 жылы 3 жастан 6 жасқа дейінгі балалар мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтамасыз етілетін болады;" ;

" 3. Ағымдағы жай-күйді талдау" деген бөлімде: "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту" деген параграф мынадай редакцияда жазылсын :

"Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Тәуелсіздік алғанға дейін Қазақстанда 7 жасқа дейінгі балалардың 70%-ын қамтитын Орталық Азиядағы ең үздік білім беру жүйесі болды.

1991 жылы 8743 балабақша болды, олардың жартысынан астамы (4868) " оңтайландыру" кезеңінде жекешелендірілді, балабақша ғимараттарының бір бөлігі қараусыз қалып, бұзылды. Тұтастай алғанда, 2000 жылға дейін республикадағы балабақшалардың саны 1144-ке дейін азайды.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша республикада 8590 мектепке дейінгі ұйым жұмыс істейді, оларға 644,3 мың бала барады.

Халықаралық (Германиядағы, Жапониядағы және т.б.) тәжірибені ескере отырып, сондай-ақ балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен көбірек қамту мақсатында белсенді түрде шағын орталықтар ашылуда (шағын орталықтар - 63,5%, балабақшалар - 36,4%).

Білім беру саласындағы негізгі халықаралық құжаттарға сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында даму мүмкіндіктері шектеулі балалар үшін білім алуға тең құқықтар қағидаты көзделген.

Республикада 2375 бала үшін 166 балабақшада инклюзивті білім беру жүзеге асырылуда, бұл анықталған даму мүмкіндіктері шектеулі балалардың жалпы санының 14% - ын құрайды .

Бұдан басқа, даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған 39 арнайы балабақша мен жалпы мақсаттағы балабақшаларда 315 арнайы топ жұмыс істейді . Олардың контингенті балабақшаларда 4945 баланы, арнайы топтарда 5879 баланы құрайды .

Арнайы мектепке дейінгі ұйымдарға баруға мүмкіндігі жоқ мүмкіндігі

шектеулі балалар үшін оңалту орталықтарында, психологиялық-педагогикалық түзету кабинеттерінде (бұдан әрі - ППТК) түзету-педагогикалық қолдау көрсету к о з д е л г е н .

Республиканың жұмыс істеп тұрған 129 ППТК-де негізінен мектепке дейінгі жастағы балаларға қызмет көрсетіледі. Даму мүмкіндіктері шектеулі 43811 баланың 15244-і мектепке дейінгі тәрбиемен қамтылған.

2010-2014 жылдар аралығындағы үш жыл ішінде мектепке дейінгі ұйымдардың саны құрылыс, жекеменшік балабақшалар ашу және бұрын жекешелендірілген балабақшалардың ғимараттарын қайтару, бос тұрғандарын ыңғайластыру, тұрғын үй кешендерінің 1-қабатында ашу сияқты өзге де енгізу тәсілдері есебінен 288,3 мың орындық 4 мыңнан астам бірлікке (1211 балабақша және 2811 шағын орталық) өсті.

Балаларды мектепке дейінгі ұйымдармен қамту 2010 жылдан бастап 16,5%-ға өсіп, 71,5% - ды құрады.

Сонымен бірге елде мектепке дейінгі ұйымдардың жетіспеушілігі өзекті проблема күйінде қалып отыр. Ұйымдастырылған мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға деген қажеттілік барлық өңірлерде байқалды.

2010 жылдан бастап балабақшаларда орын күтушілердің саны 34,9 мың балаға өсті және қазіргі уақытта 406,6 мың баланы құрады, олардың 3-6 жастағы 196,6 мыңы мектепке дейінгі ұйымда орын алуға тіркелген.

Елдегі демографиялық процестер - республиканың мектепке дейінгі ұйымдарында орын алуға кезектің өсуінің айқындаушы факторларының бірі.

Қазақстанда соңғы 20 жылдағы бала тууды талдау: 1990 және 1999 жылдар аралығында туу деңгейінің төмендегенін, ал 2000 жылдан 2013 жылға дейін туу деңгейінің орташа есеппен 13 мың адамға өскенін көрсетті, бұл кейін мектепке дейінгі ұйымдардағы орынға кезектің жылына 5-7%-ға өсуіне әкеледі.

2013 жылы ең көп бала саны Астана қаласында (4978), Алматы (11254) және Оңтүстік Қазақстан облыстарында (20448) туылған. Жалпы республика бойынша халықтың табиғи өсімі осы кезеңде 2716 адамды құрады.

Осыған байланысты мақсатқа қол жеткізуге кедергі келтіретін демографиялық процестерге байланысты тәуекелдер туындауы мүмкін.

Демографиялық процестердің оң серпіні орын алған жағдайда, мектепке дейінгі ұйымдардағы қажеттілік туындайтын немесе өсетін елді мекендердің с а н ы а р т а д ы .

Тәуекел деңгейін төмендету үшін балаларды қамтудың артуы және мектепке дейінгі ұйымдарды ашуды қаржыландыру көрсеткіштерін жыл сайынғы нақтылау кезінде мектепке дейінгі ұйымдарда мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру және мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетіктерін (бұдан әрі - МЖӘ) жандандыру қажет.

Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңарту мақсатында мектепке дейінгі білім берудің халықаралық және үздік отандық тәжірибесіне талдау жүргізілді.

Бұл мынадай проблемаларды айқындауға мүмкіндік берді: балалармен жұмыста қолданылатын әдістер мен жұмыс нысандарының қазіргі заман талаптарына сәйкес келмеуі, мұнда балалардың танымдық қызығушылықтары, олардың білуге құмарлығы мен дербестігі ескерілмейді. Бұдан басқа, мектепке дейінгі білім беруде технологияларды енгізуде жүйеліліктің жоқтығы анықталды. Осыған байланысты қолданыстағы бағдарламалар мен оқу-әдістемелік кешендердің мазмұнын Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты (бұдан әрі - МЖБС) талаптарына сәйкес қайта жаңарту талап етіледі.

Мектепке дейінгі деңгейді дамытудың маңыздылығы мен өзектілігін ескере отырып, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (бұдан әрі - ЭЫДҰ) жобасының шеңберінде балаларды ерте дамыту бойынша зерттеулер жүргізілуде.

Қазіргі уақытта Министрлік жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, балаларды, оның ішінде ерте жастағы балаларды дамытудың әртүрлі нысандарын дамыту бойынша іс-шаралар жүргізуде:

1) мектепке дейінгі ұйымдардың барлық түрлері мен типтерінің желісін кеңейту;

2) консультативтік пункттер желісін кеңейту, ата-аналарға арналған телехабарлар тарату бағдарламаларын, оқыту сайттарын жасау, отбасылардың интернет-ресурстарға қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы ата-аналарды білім беру қызметтерімен қамтамасыз ету;

3) мектепке дейінгі білім беру жүйесінің, оның ішінде балаларды ерте жастан дамыту бойынша мазмұнын бағдарламалық-әдістемелік жаңарту;

4) балаларды ерте жастан дамыту бойынша іргелі және қолданбалы ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру.

Қазіргі таңда Қазақстанда 12 жылдық білім беруге көшу кезінде мектепке дейінгі білім берудің негізгі рөлі мектеп жасына дейінгі баланың балабақшадан бастауыш мектепке қиналмай ауысуына жағдай жасау, яғни мектеп жасына дейінгі балалардың білім алуының сабақтастығы мен үздіксіздігі болып табылады.

Әлемдік тәжірибе баланың 3-тен 6 жасқа дейінгі даму кезеңі мектепте оқуға дайындау үшін ең қолайлы жас екенін көрсетіп отыр. Осылайша, Францияда мектепке дейінгі білім беру міндетті болып табылмайды, бірақ 3-6 жасқа дейінгі балалардың барлығы дерлік балабақшаға барады. Мұндай жағдай Германияда, Канадада, Венгрияда, Англияда орын алған. Данияда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың құрылымы қазақстандық құрылымға ұқсас: бөбекжай - бір жарым жастан 3 жасқа дейінгі балалар үшін, балабақшалар - 3-тен 6-7 жасқа дейін.

Әлемдік үрдістерді және білім беру жүйесінің 12 жылдық оқытуға көшуін

ескере отырып, балаларды мектепте оқытуға 3 жастан 6 жасқа дейін дайындауды
қ а м т а м а с ы з е т у қ а ж е т .

Отбасылық және қоғамдық тәрбиенің сабақтастығын қамтамасыз ету үшін республикада ата-аналарға арналған 1046 консультативтік пункт жұмыс істейді.

Ел Президентінің халыққа жолдауы жаңа мәдениет пен миссияға ие, үш тілді (мемлекеттік, ұлтаралық келісім мен қатынас тілі ретінде орыс және шет тілі) меңгерген жаңа форматтағы адам тәрбиелеуді көздейді.

1867 (59,6%) балабақша және жалпы контингенті 340,4 мың баланы құрайтын 3780 (69,2%) шағын орталықта тәрбиелеу-білім беру процесі қазақ тілінде жүзеге а с ы р ы л а д ы .

310 балабақшада (9,9%) және 1682 шағын орталықта (29,8%) 92,1 мың бала орыс тілінде, 948 балабақшада (30,3%) 211,5 мың бала орыс және қазақ тілдерінде және 3 балабақшада (0,1%) 267 бала өзбек тілінде тәрбиеленуде.

Мемлекеттік тіл мәртебесінің артуы қазақ тілінде тәрбиелейтін және оқытатын мектепке дейінгі ұйымдарда жергілікті емес ұлт балалары санының өсуіне ықпал етеді. Қазіргі таңда оларда орыс және басқа ұлттардың 93 мыңнан а с т а м б а л а с ы т ә р б и е л е н у д е .

Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі білім беру жүйесінің дамуы педагог кадрларды даярлау мен қайта даярлау мәселесі қаншалықты тиімді жүзеге а с ы р ы л ы п ж а т қ а н ы н а н е г і з д е л г е н .

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша республиканың мектепке дейінгі ұйымдарында 60422 адам (12957 - шағын орталықтардың педагогтері) еңбек етеді, оның ішінде жас педагогтер саны - 18387 адам.

Білім деңгейі: 58%-ы жоғары білімді, бұл ретте арнайы мектепке дейінгі - 21,2%, орта арнаулы - 37,9%, оның ішінде мектепке дейінгі жоғары білімі барлар - 5 3 % .

Қайта даярлау курстарынан өткен педагогтердің үлесі, оның ішінде мектепке дейінгі ұйымдардың меңгерушілері, әдіскерлер, дефектологтер, логопедтер, психологтер және басқалары 26,1%-ды құрады.

Мектепке дейінгі ұйымдарды ашудың және енгізудің 2014-2020 жылдарға арналған қадамдық жоспарына сәйкес 2020 жылға дейін кадрларға қажеттілік - 25607 адамды (тәрбиешілер - 14952, психологтер - 2724, басқа мамандар - 4894, басшылар - 3037) құрайды, ол колледждер (8097 адам) мен ЖОО (37200 адам) түлектері есебінен қамтамасыз етілетін болады.

Жұмыс істеп тұрған мектепке дейінгі ұйымдардың (мектепке дейінгі жоғары білімі бар) педагогтермен қамтамасыз етілуін талдау негізінен педагогтердің жоғары педагогикалық білімі бейіні бойынша емес екендігін көрсетіліп отыр. Бұл ретте аталған педагогтердің 5 жыл және одан көп жұмыс өтілі бар.

Мектепке дейінгі ұйымдардың 56795 педагогі "Өрлеу" біліктілікті арттыру

ұлттық орталығы" акционерлік қоғамында (бұдан әрі -"Өрлеу" БАҰО" АҚ) 2020 жылға дейін қысқа мерзімді біліктілігін арттыру курстарымен жоспарлы түрде қ а м т а м а с ы з е т і л е д і .

Мектепке дейінгі ұйымдарда 8-9 және одан да көп топтарға медициналық бикеге 1,5 мөлшерлеме және диеталық бикеге 0,5 мөлшерлеме қарастырылған. Ұйымдарда физиотерапия кабинеттері бар, балаларды дене және психикалық денсаулығын қорғау және нығайту бойынша міндеттерді орындайтын дәрігер қызметіне бір штаттық бірлік қарастырылады.

Шағын орталықтарда, қысқа мерзімде болатын топтардағы мектепке дейінгі жастағы балаларға медициналық қызмет көрсету аумақтық ұйымдарда бастапқы медициналық-санитарлық көмек (бұдан әрі - БМСК) арқылы жүзеге асады.

Баяндалғанды ескере отырып, мынадай күшті және әлсіз жақтарын атап к ө р с е т у г е б о л а д ы .

Күшті жақтары: мемлекеттік бағдарламаны іске асыру 3-6 жастағы балаларды мектепке дейінгі білім берумен толық қамтуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Мемлекеттік білім беру тапсырысын мектепке дейінгі ұйымдарда меншік нысанына қарамастан орналастыру жекеше секторды білім беру саласына тартуды жалғастырады. Мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивтік білім беру айтарлықтай өседі (5%-дан 15%-ға дейін). Бұдан басқа, мектепке дейінгі білім беру мазмұнының сапасы, оның ішінде кадр құрамы жақсарады. Бағдарлама 120 мыңнан астам адамның жұмысқа орналасуына жәрдемдеседі (2014 ж. - 17,8 мың адам, 2015 ж. - 14,8 мың адам, 2016 ж. -15,2 мың адам, 2017 ж. - 11,8 мың адам, 2018 ж. - 13 мың адам, 2019 ж. - 18,2 мың адам, 2020 ж. - 37,9 мың адам).

Әлсіз жақтары: мектепке дейінгі ұйымдардың желісі, негізінен, үлгілік балабақшалардың құрылысын салу есебінен емес, баламалы желі (шағын орталықтар, мектепке дейінгі ұйым ашуға болатын бос тұрған ғимаратты ыңғайластыру, тұрғын үйлердің 1-қабаттарында мектепке дейінгі ұйымдарды ашу және т.б.) есебінен өседі.";

"Мүмкіндіктер" деген бөлік мынадай мазмұндағы жолдармен т о л ы қ т ы р ы л с ы н :

"мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға қолжетімділікті қамтамасыз ету; педагог кәсібіне қызығушылық тудыру; бүкіл қызмет уақытында оқыту, оның ішінде шетелде оқыту және кәсіби құзыреттілігін дамыту.";

"Қауіп-қатерлер" деген бөлік мынадай мазмұндағы жолдармен т о л ы қ т ы р ы л с ы н :

"еңбек уәждемесінің төмендігі және педагог кәсібінің беделсіздігі; демографиялық процестерге (туудың өсуі) және көші-қон жағдайына байланысты мектепке дейінгі ұйымдарда орын алу кезектілігі мен орын

Т а п ш ы л ы ғ ы н ы ң

ө с у і . " ;

"4. Бағдарламаның мақсаттары, міндеттері, нысаналы индикаторлары және іске асырылу нәтижелерінің көрсеткіштері" деген бөлімде: "Нысаналы индикаторлар" деген бөліктің м ы н а :

«

3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамтамасыз ету	40%	1 шілдеде	74%	100%
--	-----	-----------	-----	------

»

деген жетінші жол мынадай редакцияда жазылсын:

«

3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамту	1 шілдеде 40%		77,7%	100%
---	---------------	--	-------	------

»;

"Міндеттерге қол жеткізу мынадай көрсеткіштермен өлшенетін болады" деген б ө л і к т е : м ы н а :

«

мектепке дейінгі ұйымдардың жалпы санынан мектепке дейінгі шағын орталықтардың үлесі	59,7%	60%	52,7%	ЖАО, БҒМ
мектепалды даярлықпен қамтылған 5-6 жастағы балалардың үлесі	83%	100%	100%	ЖАО, БҒМ
балабақшалардың жалпы санынан жеке-меншік балабақшалардың үлесі	10%	12%-дан кем емес	15%-дан кем емес	ЖАО, БҒМ

»

деген он екінші, он үшінші, он төртінші жолдар мынадай редакцияда ж а з ы л с ы н :

«

мектепке дейінгі ұйымдардың жалпы санынан мектепке дейінгі шағын орталықтардың үлесі	59,7%	60%	52,7%	ЖАО, БҒМ
мектепалды даярлықпен қамтылған 5-6 жастағы балалардың үлесі	83%	100%	100%	ЖАО, БҒМ
балабақшалардың жалпы санынан жекеменшік балабақшалардың үлесі	10%	27,9%-дан кем емес	30%-дан кем емес	ЖАО, БҒМ

»;

мынадай мазмұндағы жолдармен толықтырылсын:

«

жоғары және бірінші біліктілік санаттары бар педагог қызметкерлердің үлесі	-	30,5%	50%	ЖАО, БҒМ
көп тілде оқытатын мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі	-	15%	50%	ЖАО, БҒМ

инклюзивтік білім беру үшін жағдай жасаған мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі	- 8,5%	15%	ЖАО , БҒМ
педагогтердің жалпы санындағы біліктілікті арттырудан өткен педагог қызметкерлердің үлесі	- 29%	50%	ЖАО , БҒМ
балалардың инновациялық жобаларын қорғау бойынша конкурсқа қатысатын мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі (жобалау қызметі, дойбы, шахмат, денсаулық сақтайтын технологиялар және т.б.)	- 15,5%	50%	ЖАО , БҒМ

»;

"5. Бағдарламаның негізгі бағыттары, алға қойылған мақсаттарға жету жолдары және тиісті шаралар" деген бөлімде:

"Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту" деген параграфта:

"Мектепке дейінгі ұйымдардың желісін ұлғайту" деген бөлікте: бірінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

"2020 жылы 3-тен 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтамасыз ететін мемлекеттік және жекеменшік балабақшалар желісі дамитын болады.";

екінші абзац алып тасталсын;

"Мазмұнды жаңарту, кадрлармен қамтамасыз етуде" деген бөлікте: екінші, үшінші абзацтар мынадай редакцияда жазылсын:

"Алғашқы қадам", "Зерек бала", "Біз мектепке барамыз" жалпы білім беретін оқу бағдарламалары, сондай-ақ "Балбөбек", "Қайнар" және т.б. сияқты бірқатар баламалы бағдарламалар жаңартылатын болады;

480408 орын енгізіледі, бұл 3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтуды қамтамасыз етеді;"

"6. Бағдарламаны іске асыру кезеңдері" деген бөлімде:

"Бағдарламаны іске асыру нәтижесінде мынадай әлеуметтік-экономикалық әсерлер қамтамасыз етіледі:" деген бөлікте:

"2020 жылға қарай:" деген жол мынадай мазмұндағы 1-1-тармақпен толықтырылсын:

"1-1. 3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтуды қамтамасыз ету.".

2. Осы Жарлық қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Президенті

*Қазақстан Республикасының
Н. НАЗАРБАЕВ*